

Boganmeldelse: Hvordan anmelder man biblen?

Læssø T & Petersen JH: Nordeuropas svampe, bd 1-2.
Gyldendal, 1715 s., 849,95 kr..

*Af Jens Reddersen, biolog og projektholder i
Nationalpark Mols Bjerge*

Er der stadig marked for fysiske bøger? Måske med undtagelse af kändis-biografier, selvhjælpbøger, kogebøger og krimier? Den nye svampebibel tyder på det. Den engelske udgave er således allerede er på vej i 2. oplag. Men forfatterne er samtidig dybt involverede i forbedrede faciliteter og artsbeskrivelser på www.svampeatlas.dk, og (ja du læste rigtigt) udviklingen af en ny gratis mobil-app "Svampeatlas" med lynhurtig AI-baseret artsbestemmelse ud fra dine uploadede fotos. Jeg har prøvet en prototype, og lærer man først spilleregler om gode foto til upload, virker den forbløffende godt, og linker direkte til www.svampeatlas.dk's artsbeskrivelser og fotos.

I Nationalpark Mols Bjerge har vi netop haft kursus i overdrevssvampe med den ene forfatter (JHP). Her arbejdede vi med lup og mikroskop og nøgler til vokshatte. Her er det uundværligt at kunne bladre sig til overblik i bogens 44 vokshatte. Og så er bogen en æstetisk nydelse. JHP er professionel fotograf og suppleret med fine fotos af bl.a. afdøde Jan Vesterholt, Thomas Læssø m.fl. præsenterer bogen ca. 10.000 knivskarpe fotos med stor dybdeskarphed i de mange nærbilleder, ofte meget pædagogiske, fx af slimstriben på lamel-æggen på Kromgul Vokshat.

Så nyder jeg også de fine fotos (og tegninger) af mycelier, sporedannende væv og sporer, men naturligvis også bare som bladrebog, hvor man kan nyde og indsuge svampeverdenens utrolige mangfoldighed

og – ind i mellem eksotiske særheder. De fleste vil jo nok først kaste sig over Bind 1 med de traditionelle svampe, især lamel-svampe, kantareller mm. Men det særlige nye ligger dog i Bind 2, der samler ved- og barksvampe, bæger-, skive-, kølle-, bug- og stinksvampe oma.

Oprindeligt var opgaven at revidere Jan Vesterholts fine Danmarks Svampe, opdatere arter mm og få bedre farver på fotos. Jeg brugte Vesterholts bog ofte, men Nordeuropas Svampe er den nye bibel. Forfatterne melder ærligt ud, at de har skåret ned på artsbeskrivelserne i tekst for at give plads til flere fotos – jeg ville nok have foretrukket begge dele, men med de 1715 sider og 5,4 kg må jeg anerkende udfordringen. Hvor Vesterholts bog rummede 1.000 danske svampe, har Nordeuropas

Nordeuropas svampe

Thomas Læssø
Jens H. Petersen

Nordeuropas svampe

Thomas Læssø
Jens H. Petersen

Svampe 2800 – ud af ca. 10.000 arter! Øgningen er både flere af de samme grupper af ”normale” svampe, men dertil en udvidelse med andre svampegupper fx rust, meldug, lav, ”mug”, insektpatogene svampe og svampedyr – disse dog med en mindre repræsentation og derfor ikke til identifikation. Det giver dog værket en stor fascinationskraft ved at vise svampenes enorme mangfoldighed og udbredelse. Jeg får dog en deprimerende fornemmelse af ikke at se, når jeg færdes i naturen – jeg så fotos af mange i øjnepaldende sjove arter, som jeg aldrig har set og læser så ”vidt udbredt og alm”. Hrmpff!

En endnu større udfordring gør forfatterne selv opmærksom på, specielt for en trykt bog: At hele svampesystematikken, slægtskaber og artsopdeling, er under voldsom forandring pga de nye DNA-værktøjer. Her kan man jo let og løbende opdatere Svampeatlas på nettet, også med nye fotos og fund-kort, mens der nok vil gå en rum tid, inden en revideret 2. udgave går i trykken. Eller hvad? Værket dækker smart nok Nordeuropa og udkommer parallelt på engelsk. Dette store marked vil vel lette vejen for trykning af reviderede udgaver? Jeg er langt fra svampeklog og tålmodig nok til at trævle bogen igennem for fejl og mangler; jeg fandt nogle få banale, men stoler på at svampesamfundet og forfatterne selv finder dem og retter til næste imperfekte men uundværlige udgave.

I modsætning til andre gængse svampebøger er der tiltag til nøgler – de nye bestemmelseshjul, der mere er synoptiske end dichotome. De er under udvikling og det mærkes, men de vil løbende blive revideret og lagt op gratis på Svampeatlas. Nu checkede jeg hjulet for vokshatte, og lige der fandt jeg ikke meget hjælp, da valgene ikke ledte ind til veldefinerede grupper på bestemte sider. Andre steder er de nyttigere og kæmperos til indsatsen. Det sværeste er jo at få hul – hvor er vi overhovedet henne i systemet ud over at det er en lamelhat? Og her letter det orienteringen, at de ID-hjulenes morfologiske gruppenavne står på hver eneste side i et topbånd, fx ”lave, ikke strit-hårede, ± gullige skivesvampe” og ”langstok-

kede, foldede foldhatte”. Til gengæld skulle jeg lige vænne mig til, at forfatterne har valgt en brugervenlig (tak) inddeling i morfologiske typer frem for taxonomi, hvor fx en række trøffelagtige svampe står sammen med de egentlige trøfler, selv om de faktisk er gakkede slægtninge til slimrørhatte, netbladhat og knaphat, ligesom Støvende Rabarberhat står mellem de stilkede støvbolde (bugsvampe). Og så igen et pladsproblem, men en dag tog jeg bind 1 med på tur - index sad så desværre i bind 2.

Når man tænker på, hvad der bliver udgivet og solgt af coffeetable-bøger om have, kunst, mad, landskaber og design, så bør denne ultimative coffeetable-svampebog være et must i ethvert blæret designerhjem. Der er 1-3 fantastiske fotos af hver svamp, og gode indledende og løbende beskrivelser af særlige lugte, smag og farver (bl.a. farveguide s. 25). Men den lefler ikke for det brede publikum, og benytter en del nødvendige karakteristikkere, som jeg aldrig har kigget i – farvereagenser og mikroskopi (øskner, vortede sporer med spirepore, haustorie, hymenie og cystider). Jeg er dog overbevist om, at selv folk, der aldrig vil

få noget væsentligt artsvidenskab og højest vil pornonøgle svampe, vil kunne glæde sig over at få indsigt i den vanvittige smukke, særprægede, mangfoldige og næsten ukendte verden, som svampene rummer. Måske vil jeg dog begynde at kigge på farver på ”sporekast” – på hvidt og sort papir. Måske.

Bogen har gode pædagogiske ikoner for sporefarve, spiselighed og giftighed. Her en lille anke: Når der nu i denne bog er så mange arter inden for hver gruppe, så ville et lille ”findes ikke i Danmark”-ikon gøre det hurtigere at indsnævre valgmulighederne ift relevante arter under bladrind. Men det er virkelig at lede efter håret i suppen. Aage V. Jensens Fonde har i årevis støttet udviklingen af Svampeatlas og 15. Juni Fonden har støttet arbejdet med bogen. Flot og tak også til dem. Dette er den nye Bibel – hvor der jo i 1ste Svampebog står – ”på sjattedagen skabte Gud svampene, og så at det var godt. På syvendedagen var det hviledag, men Han satte gode folk til at lave Nordeuropas Svampe, så menneskene kunne forstå og værdsætte hans skaberværk”. Og det var også godt.

Skarlagen-Vokshat. Foto: Jens Henrik Petersen